

ОПЕРАТИВНА ІНФОРМАЦІЯ (за інтернет-ресурсами)

18.09.2026

Зміст:

(Натисніть на заголовок для переходу на текст)

Загальні питання

[Культура як ресурс. – Олеся Островська-Люта](#)

[Якими будуть концерти з новими безпековими правилами в Києві? – Вінстон Вон](#)

[Рада не добрала голосів за позбавлення Потапа звання заслуженого артиста. – Анастасія Большакова](#)

Вшанування пам'яті

[Олена Зарецька: «Навіть після смерті Алла Горська помітна тими діями і словами, якими була помітна за життя». – Дмитро Десятерик](#)

Мовні питання

[Для представників нацменшин та корінних народів України створили онлайн-курс з української мови. – Віра Шурмакевич](#)

Театр

[«Ми всі в Аїді»: як Театр Франка та «Азов» поставили «Одіссею» без розв'язки. – Олена Мигашко](#)

[У Луцьку готують виставу про сенаторку Другої Речі Посполитої Олену Левчанівську та її доньку. – Анастасія Большакова](#)

[«Джокер має навчитися слухати тишу – там може багато проявитися». Що таке театр пригноблених і як він працює в Україні. – Вікторія Кіхтенко](#)

Музика

[Український військовий оркестр уперше тріумфував на престижному фестивалі в Нідерландах. – Віолетта Луньова](#)

[Велика розмова про арфу з Веронікою Леміщенко. Де вчитись, як реалізуватись і що слухати. – Hrystyna Merchuk](#)

Візуальні мистецтва

[Роботи художника Нікити Кадана включили до колекції музею Тіссена-Борнеміси в Мадриді. – Анастасія Большакова](#)

[Дві виставки Петра Сметани у Львові. – Катерина Сліпченко](#)

[Запитайте у підлітків. – Марія Агісян](#)

[Творити без дедлайнів: як резиденція «Відпуст» у Жовкві дала митцям простір для відновлення](#)

[Школа політичного перформансу запускає перший міжнародний проєкт і відкриває постійний простір у Києві. – Поліна Горлач](#)

Кіномистецтво. Кінопрокат

[Горор «Секс і смерть у таборі „Міазма”» із Джилліан Андерсон відкрис ювілейний Київський тиждень критики. – Катерина Кадакова](#)

[Київський тиждень критики після ювілейного фестивалю піде на паузу. – Анастасія Большакова](#)

[«Людина не може залишатися лише в тіні злочинів». – Катерина Сліпченко](#)

[Що треба знати про «Сліди», які представлять Україну на «Оскарі». – Поліна Горлач](#)

[У Дніпрі відбудеться проєкт «ЄвроКривбас» про європейську індустріальну спадщину Сходу. – Ксенія Білаш](#)

[Кохання чи мільйон підписників: вийшов тизер фільму «Емілі в Emily»](#)

Просвітництво

[Стипендія імені Едуарда Зуба оголосила переможців. – Олексій Содома](#)

Література. Книговидавання

[House of Europe виділив гранти 9 видавництвам, що постраждали від обстрілів: які книжки знову з'являться на полицях. – Поліна Горлач](#)

[Як «Культурні сили» допомагають військовим опанувати художнє письмо. – Марина Губіна](#)

Музейна справа

[У лондонському музеї змінили підписи до експонатів з Києво-Печерської лаври, які помилково пов'язували з росією. – Дарина Рубан](#)

Охорона культурної спадщини

[До 1 жовтня триває прийом заявок на премію за збереження нематеріальної культурної спадщини. – Валерія Буняк](#)

[У Дніпрі витягують з-під обвалів вітражі Будинку органної музики. – Ірина Пташка](#)

[На Полтавщині археологи виявили нову курганну групу та невідоме поселення. – Віра Шурмакевич](#)

[Вчитель ліцею знайшов на березі Дністра кістку мамонта та трипільську кераміку. – Зоряна Яремишин](#)

Бібліотечна справа. Читання

Про моє одвічне переживання і нещодавнє полегшення, Або що відбувається зі шкільними бібліотеками. – Віктор Круглов

Міжнародне співробітництво

Україна та Велика Британія відкривають новий етап культурного партнерства

Франція висунула на «Оскар» фільм «Мінотавр» російського режисера Андрія Звягінцева. – Валерія Буняк

Музей Ханенків, грузинський хор і путін у памперсі: Кіріл Серебренніков склав колаж світу Параджанова. – Оксана Щур

У лонгліст Національної книжкової премії США увійшли дві книжки, перекладені з російської. – Оксана Заблоцька

Загальні питання

Культура як ресурс. – Олеся Островська-Люта

У серпні стартував курс «Культурно-мистецькі практики в гуманітарному реагуванні», реалізований організацією «Фонд Східна Європа». В його межах директорка Мистецького Арсеналу О. Островська-Люта розповіла про зміни донорського ландшафту для культури в Україні за останні роки і надала практичні поради з пошуку донорів і партнерств. Опубліковано колонку, створену лекторкою на базі цієї розповіді. Докладніше:

https://lb.ua/culture/2026/09/17/766294_kultura_yak_resurs.html

Якими будуть концерти з новими безпековими правилами в Києві? – Вінстон Вон

Від 10 вересня в Києві діє обмеження на проведення культурних заходів. Таке рішення ошелешило працівників культурної сфери, зокрема організаторів концертів, власників концертних майданчиків та самих артистів. Автор поговорив із представниками музичної індустрії, аби дізнатися їхні думки та план дій, а також звернувся до місцевої влади по коментар. Докладніше:

<https://suspilne.media/culture/1405140-akimi-budut-koncerti-z-novimi-bezpekovimi-pravilami-v-kievi/>

Рада не добрала голосів за позбавлення Потапа звання заслуженого артиста. – Анастасія Большакова

Верховна Рада України не набрала достатньої кількості голосів для звернення до Президента України В. Зеленського про позбавлення репера та продюсера О. Потапенка звання заслуженого артиста України. Всього проголосувало лише 198 депутатів. Докладніше:

<https://life.pravda.com.ua/culture/rada-ne-pidtrimala-zvernennya-pro-pozbavlennya-potapa-zvannya-artista-317737/>

Вшанування пам'яті

Олена Зарецька: «Навіть після смерті Алла Горська помітна тими діями і словами, якими була помітна за життя». – Дмитро Десятерик

О. Зарецька – художниця, дизайнерка, онука видатної мисткині-шістдесятниці А. Горської, очільниці благодійного Фонду Алли Горської та Віктора Зарецького. Спадок легендарних бабусі й дідуса став для Зарецької справою життя. Завдяки фонду проходять виставки, у тому числі легендарний вернісаж «Алла Горська. Борівітер» 2024 року – ту експозицію відвідала понад 51 000 людей, що стало рекордом для Українського дому. Напередодні річниці з дня народження Горської Зарецька в інтерв'ю розповідає про те, як бабуса й дід вплинули на її життя, про присвячені їм майбутні фільми, про обставини вбивства Горської 1970 року та музей художників. Докладніше:

https://lb.ua/culture/2026/09/18/766004_olena_zaretska_navit_pislya.html

Мовні питання

Для представників нацменшин та корінних народів України створили онлайн-курс з української мови. – Віра Шурмакевич

Для представників національних меншин та корінних народів України створено онлайн-курс, який допоможе покращити знання з української та підвищити рівень володіння державною мовою, повідомила Державна служба України з етнополітики та свободи совісті. Долучитися до нього можна незалежно від місця проживання. Докладніше:

<https://shotam.info/dlia-predstavnykiv-natsmenshyn-ta-korinnykh-narodiv-ukrainy-stvoryly-onlayn-kurs-z-ukrainskoi-movy/>

Театр

«Ми всі в Аїді»: як Театр Франка та «Азов» поставили «Одіссею» без розв'язки. – Олена Мигашко

«Азов» у співпраці з командою Театру Франка створив свій перший спільний театральний проєкт – «Одіссея. Меотида». «Ідея такої роботи, як і вибір матеріалу, народилися всередині страткому „Азова”: розгортаючи на сцені історії внутрішніх трансформацій захисників Маріуполя, драматург і нині військовослужбовець О. Доричевський створював сценарій, спілкуючись із бійцями свого корпусу, а І. Уривський та акторський каст театру шукали оптимальну форму між абстрагованим узагальненням і живими документальними свідченнями. Проєкт „Одіссеї” цікавий з усіх сторін: виробничими умовами (прем'єра і частково наступні покази зірвалися через новий вид денних дронівих атак РФ на Київ); спробою міфологізації досвіду „Азова” – і водночас відходом від такої; і новим для обох структур способом роботи над творчим продуктом». Авторка розповідає, про що вийшла «Одіссея» в Театрі Франка. Докладніше:

<https://life.pravda.com.ua/culture/odisseya-meotida-yak-teatr-i-dosvid-azova-splelisya-u-novomu-proyekti-317746/>

У Луцьку готують виставу про сенаторку Другої Речі Посполитої Олену Левчанівську та її доньку. – Анастасія Большакова

Луцький незалежний театр «Гармидер» готує документальну виставу «Кімната Левчанівської» про сенаторку Другої Речі Посполитої Олену Левчанівську та її доньку Ірину – фотографку й документалістку, яка протягом життя зберігала родинний архів. Прем'єру заплановано на жовтень 2026 року в мистецькому просторі «Ангар» у Луцьку. Команда також планує створити режисерську відеOVERSІЮ вистави. В основу постановки заклали листи, фотографії, записані свідчення та інтерв'ю з людьми, які знали Ірину Левчанівську. Авторкою інсценізації та режисеркою стала Р. Порицька. Докладніше:

<https://life.pravda.com.ua/culture/u-lucku-gotuyut-vistavu-pro-olenu-y-irinu-levchanivskih-317734/>

«Джокер має навчитися слухати тишу – там може багато проявитися».
Що таке театр пригноблених і як він працює в Україні. – Вікторія Кіхтенко

Ще під час Революції Гідності в Україні відбулося «Цунамі джокерів». Так назвали міжнародний проєкт, який поширював методику театру пригноблених в Україні. Її створив бразильський режисер і номінант на Нобелівську премію Аугусто Боаль у 1960-х роках XX століття, працюючи із робітниками та селянами в Латинській Америці. Він помітив, що глядачі просто погоджувалися з готовими рішеннями, які пропонує вистава – але чи не краще зупинити виставу на моменті кульмінації та запропонувати глядачам змінити хід подій? Певно, приблизно так міг подумати Боаль, розробляючи метод форум-театру, а також інші техніки театру пригноблених. Перші спроби застосувати елемент театру пригноблених в українських реаліях були ще в 1990-х роках, але більша хвиля сталася в лютому 2014 року. Тоді в Україну приїхали учні-джокери Аугусто Боаля з різних куточків світу та почали навчати джокерства тут. Однією із джокерок, яка брала уроки у тренера Ялмара Хорхе Жоффре-Айхорна, стала українська правозахисниця Я. Салахова. Майже сім років вона очолює ГО «Театр змін», просуваючи практику партисипативної театральної методики театру пригноблених в Україні. В інтерв'ю вона описує специфіку ролі «джокера» (фасилітатора процесу), пояснює різницю між Театром пригноблених, психодрамою та плейбек-театром, а також ділиться досвідом проведення майстерень для різних груп – від матерів дітей з інвалідністю до голів військових адміністрацій та ВПО. Основний акцент зроблено на тому, що в цій методиці колективна взаємодія, «святкування помилок» та трансформація мислення громад є значно важливішими за фінальний художній продукт. Докладніше:

<https://suspilne.media/culture/1406252-dzoker-mae-navcitisa-sluhati-tisu-tam-moze-bagato-proavitisa-so-take-teatr-prignoblenih-i-ak-vin-pracue-v-ukraini/>

Музика

Український військовий оркестр уперше тріумфував на престижному фестивалі в Нідерландах. – Віолетта Луньова

Військово-музичний центр Сухопутних військ ЗСУ вперше в історії взяв участь у масштабному міжнародному фестивалі Nationale Taptoe 2026, який проходить у нідерландському місті Гертогенбос. Цьогоріч подія об'єднала провідні військові оркестри, почесні варти та церемоніальні підрозділи з усього світу. Докладніше:

<https://ktoday.com.ua/106090/ukrayinskyj-vijskovyj-orkestr-upershe-triumfuvav-na-prestyzhnomu-festyvali-v-niderlandah/>

Велика розмова про арфу з Веронікою Лемішенко. Де вчитись, як реалізуватись і що слухати. – Hrystyna Merchuk

Українська арфістка В. Лемішенко – переможниця World Harp Competition 2026 (Нідерланди) та артистка оркестру Хорватського національного театру в Осієку. Вона виступає як солістка й камерна музикантка, викладає в Англії та Україні, а також розвиває власні проєкти, зокрема

фестиваль і конкурс «Арфові барви» та спільноту українських арфістів «Арфопростір». В інтерв'ю вона розповідає про українську арфову школу та про те, як влаштована професія арфіста, про можливості самого інструмента й роботу з композиторами, а також про український репертуар і альбом «Ukrainian Patterns», який випустила у березні. Докладніше:

<https://theclaquers.com/posts/17324>

Візуальні мистецтва

Роботи художника Нікити Кадана включили до колекції музею Тіссена-Борнеміси в Мадриді. – Анастасія Большакова

Державний музей Тіссена-Борнеміси в Мадриді повідомив про розширення колекції сучасного мистецтва у новому публічному просторі Calle Duque de Medinaceli. Серед об'єктів, які буде представлено в колекції – роботи українського художника Н. Кадана. Докладніше:

<https://life.pravda.com.ua/culture/tvori-ukrajincy-nikiti-kadana-uviyshli-do-novoji-kolekciji-muzeyu-v-madridi-317753/>

Дві виставки Петра Сметани у Львові. – Катерина Сліпченко

У Національному музеї імені Андрея Шептицького та галереї «Зелена канапа» тривають виставки львівського художника П. Сметани. Проєкт «Перехід», що можна оглянути у музеї, складається майже з 30 масштабних творів, створених упродовж 2019–2026 років. У галереї у виставці «Проходячи повз» представлено кілька серій творів. Роботи, виконані у змішаній техніці, створено у 2020–2026 роках і раніше не експонувалися у Львові. Деякі з них належать до приватних колекцій. Обидві виставки триватимуть до 11 жовтня. Докладніше:

https://zaxid.net/petro_smetana_predstaviv_zhivopisni_tvori_u_lvovi_de_ta_d_o_koli_mozhna_oglyanuti_vistavki_n1645951

Запитайте у підлітків. – Марія Агісян

На День незалежності «Асортиментна кімната» спільно із Мистецьким арсеналом анонсувала виставку «Welcome за гаражі 2.0» в межах фестивалю «Арсенал ідей» у Києві. Її учасниці – випускниці підліткової майстерні Франківської школи сучасного мистецтва фра фра фра в 2025–2026 році, яку курирувала художниця Д. Чечушкова. Це не перша пропозиція зазирнути за гаражі: їй передувала експозиція «За садовою огорожею теж сад», яку готували для виставки «Dojrzewanie» в Національній галереї Zachęta у Варшаві. Фраза «Welcome за гаражі» тоді стала другою, неформальною назвою для української інтервенції у великий виставковий проєкт про досвіди підлітків у часи кризи та невизначеності (його можна побачити до 20 вересня). Фра фра фра і, зокрема підліткову майстерню, позиціонують як альтернативну модель неформальної мистецької освіти, орієнтовану на сучасне мистецтво, розвиток індивідуальних практик, критичного мислення та агентності, а також формування спільнот. Авторка, художниця та кураторка освітніх мистецьких програм для підлітків, запропонувала розповісти про свій досвід учасникам та учасницям майстерні: чи

сприймають це як альтернативу самі учасниці, які мали досвід в класичних художніх школах, студіях тощо. Докладніше:

<https://postimpreza.org/talsk/zapytaite-u-pidlitkiv>

Творити без дедлайнів: як резиденція «Відпуст» у Жовкві дала митцям простір для відновлення

У Жовкві на Львівщині відбулася мистецька резиденція «Відпуст», яка об'єднала 14 митців і мисткинь із різних міст України. Протягом 10 днів у липні вони працювали з психологами, знайомилися з містом і відновлювали творчі сили. Створювати роботи було не обов'язково: організатори запропонували учасникам час для себе без дедлайнів і тиску продуктивності. Зрештою цей досвід втілювався у творах про дім, пам'ять та пошук себе, які представили в Жовкві та Львові. Проєкт ініціювала ГО «Екологія. Культура. Мистецтво», щоб підтримати представників візуального мистецтва в умовах війни. Втрата майстерні, вимушений переїзд, переживання за близьких на фронті та щоденна тривога – обставини, в яких митцям доводиться жити і працювати щодня. «Відпуст» задумали як резиденцію діалогу та відновлення, де можна зробити паузу й поступово повернутися до творчості. Докладніше:

<https://www.platfor.ma/rezydentsiya-vidpust-zhovkva-mytsi/>

Школа політичного перформансу запускає перший міжнародний проєкт і відкриває постійний простір у Києві. – Поліна Горлач

Школа політичного перформансу (ШПП) та фінська платформа New Performance TurkuBiennale запускають спільну міжнародну резиденцію. Задум школи почав формуватися десять років тому, після окупації Криму, рідного для засновниці ШПП, художниці М. Куликівської: «Я хотіла розбудувати школу політичного перформансу, але школу не як місце, де навчають, а як місце, де спираються одна на одну. Де ти вкладаєшся в людей, у силу, в опору, у сестринство». 12–30 жовтня у просторі Manillan Tehdas у Турку, Фінляндія, учасниці й учасники досліджуватимуть перформанс як інструмент художнього висловлювання, взаємодії та політичної рефлексії. Програма охоплюватиме лекції, майстерні, спільні практики, відкриті репетиції, зустрічі з кураторами та локальними інституціями й сесії спільної рефлексії. Організатори описують резиденцію як неієрархічне середовище, де група самостійно формує спосіб спільної роботи. Кураторську рамку створюють Леена Кела з New Performance Turku та М. Куликівська разом із Джованною Еспозіто Юссіф, Сату Херралою та Фарбодом Фахарзаде. У проєкті візьмуть участь дев'ятеро художниць і художників з України та Фінляндії. У листопаді резиденція переїде до Києва. У «Гаражі33» відбудеться виставка учасниць і учасників та публічна програма. Київську частину проєкту прийматиме й адмініструватиме команда простору. Докладніше:

<https://suspilne.media/culture/1405836-skola-politcnogo-performansu-zapuskae-persij-miznarodnij-proekt-i-vidkrivae-postijnij-prostir-u-kyievi/>

Кіномистецтво. Кінопрокат

Горор «Секс і смерть у таборі „Міазма”» із Джилліан Андерсон відкрис

ювілейний Київський тиждень критики. – Катерина Кадакова

Київський тиждень критики – міжнародний фестиваль арткіно, кураторами якого є українські кінокритики й кінокритикині. Цього року він триватиме 15–21 жовтня у кінотеатрі «Жовтень». Докладніше:

<https://divoche.media/2026/09/17/film-vidkryttia-ta-pauza-pislia-iuvileynoho-festyvaliu-oholosheno-detali-10-ho-kyivskoho-tyzhnia-krytyky/>

Київський тиждень критики після ювілейного фестивалю піде на паузу. – Анастасія Большакова

Київський тиждень критики після проведення десятого ювілейного фестивалю візьме паузу. Команда планує переосмислити формат події, зібрати необхідні ресурси та визначити, як розвивати фестиваль надалі, йдеться у спільній заяві команди. Там пояснюють рішення змінами в кіноіндустрії, культурному та фінансовому середовищах, а також безпековими умовами. За час повномасштабного вторгнення команда фестивалю скоротилася: частина її учасників долучилася до війська, інші релокувалися. Докладніше:

<https://life.pravda.com.ua/culture/kijivskiy-tizhden-kritiki-zrobit-pauzu-pislya-yuvileynogo-festivalyu-317743/>

«Людина не може залишатися лише в тіні злочинів». – Катерина Сліпченко

Український оскарівський комітет висунув на здобуття премії Американської кіноакадемії фільм А. Коваленко та М. Нікітюк «Сліди». Стрічка представлятиме Україну у категорії «Найкращий міжнародний фільм» на 99-й премії «Оскар». Документальна стрічка про жінок, які пережили сексуальне насильство, вчинене під час російської агресії в Україні, вже отримала нагороди на Берлінському міжнародному кінофестивалі, де відбулася її світова прем'єра, та на фестивалі Movies That Matter у Гаазі. Вона також увійшла до 20 глядацьких фаворитів документального фестивалю Hot Docs у Канаді. Коваленко, як і героїні фільму, є членкинею SEMA Ukraine та активно займається правозахисною діяльністю. А її попередні документальні роботи отримали низку престижних нагород на міжнародних кінофестивалях, зокрема «Аліса в країні війни» (IDFA, 2015), «Домашні ігри» (Sheffield Doc/Fest, 2018), «Ми не згаснемо» (Berlinale, 2023) та «З любов'ю з фронту» (CPH:DOX, 2025). В інтерв'ю вона розповідає про фільм, SEMA Ukraine та роботу з травматичним досвідом. Докладніше:

https://zaxid.net/alisa_kovalenko_pro_film_slidi_yakiy_ukrayina_visunula_na_oskar_intervyu_n1645925

Що треба знати про «Сліди», які представлять Україну на «Оскарі». – Поліна Горlach

Докладніше:

<https://suspilne.media/culture/1405594-so-treba-znati-pro-slidi-aki-predstavlat-ukrainu-na-oskari/>

У Дніпрі відбудеться проєкт «ЄвроКривбас» про європейську індустріальну спадщину Сходу. – Ксенія Білаш

24 вересня у Культурно-діловому Menorah Center відбудеться показ документального фільму «ЄвроКривбас», що досліджує європейську спадщину Дніпра та області. Стрічка А. Паленчук і М. Ткачук розповідає про бельгійських, французьких, британських, німецьких і польських підприємців та інженерів, які понад століття тому долучилися до розвитку регіону. Національна прем'єра картини відбулася 4 вересня в межах Одеського міжнародного кінофестивалю. Зйомки проходили в Україні, Польщі та Канаді. Автори фільму працювали з архівними матеріалами, спілкувалися з українськими та міжнародними істориками й дослідниками, а також розшукали нащадків європейських переселенців. Експертами у проєкті «ЄвроКривбас» виступили посол Бельгії в Україні пан Люк Якобс, експерт з публічної історії А. Лягуша, краєзнавець І. Кочергін, історик та краєзнавець М. Кавун, професорка Н. Супрун. Консультант фільму – професор Гентського університету у Бельгії Брюно де Кордье. Також 25 вересня просто неба у Дніпрі розпочне роботу вулична виставка «Європейська спадщина Дніпропетровщини, Луганщини та Донеччини». Вона міститиме інформаційні стенди, присвячені історії Дніпра, Кам'янського та Кривого Рогу із архівними матеріалами. Докладніше:

https://lb.ua/culture/2026/09/17/766912_dnipri_vidbudetsya_proiekt.html

Кохання чи мільйон підписників: вийшов тизер фільму «Емілі в Emily»

Вийшов тизер української комедії «Емілі в Emily» про блогерку-мільйонницю, яка після втрати своєї сторінки в соцмережах вирушає на модний курорт. Нова романтична історія вийде в кінотеатрах 11 лютого. Режисер – О. Єсаков. Докладніше:

<https://www.cinema.in.ua/tyzer-emili-v-emily/>

Просвітництво

Стипендія імені Едуарда Зуба оголосила переможців. – Олексій Содома

Стипендіатками 2026 року стали історикиня С. Павленко та харківська музейниця І. Споденець. Павленко досліджує українсько-японські відносини з кінця XIX до першої третини XX століття. Для стипендії вона підготувала проєкт про репресії радянської влади проти людей, пов'язаних із японським консульством в Одесі у 1930-х роках. Керівниця музейного сектору Харківського фізико-технічного інституту Споденець працюватиме над проєктом про репресії в УФТІ у 1937–1938 роках. У межах проєкту вона планує створити статтю, маршрут про історію «Будинку фізиків» та серію публікацій про репресованих науковців. Кожна стипендіатка отримає 40 000 гривень на реалізацію свого проєкту. Також окремі відзнаки отримали незалежний дослідник О. Пасічняк та дослідниця Х. Семерин. Пасічняк працює над збіркою архівних документів про переселенську політику комуністичного режиму у 1933–1934 роках. Він отримає 20 000 гривень від родини Е. Зуба. Семерин відзначив «Фонд родини Алчевських-Бекетових» за її дослідження гендерного виміру історії та тематичний зв'язок із ідеями Х. Алчевської. Винагорода

дослідниці становитиме 15 000 гривень. Стипендія призначається молодим дослідникам і популяризаторам історії України від 18 до 40 років. Її засновано на честь історика та популяризатора історії Харкова Е. Зуба. Засновниками стипендії є його родичі за підтримки Українського інституту національної пам'яті, благодійної організації «Благодійний фонд родини Алчевських-Бекетових» та Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Докладніше:

<https://lyuk.media/news/eduard-zub-scholarship/>

Література. Книговидання

House of Europe виділив гранти 9 видавництвам, що постраждали від обстрілів: які книжки знову з'являться на полицях. – Поліна Горlach

Програма House of Europe надала гранти дев'ятьом українським видавництвам, чії книжкові накладі було знищено внаслідок російських обстрілів. Це «Лабораторія», «Книголав», «Крапки» тощо. Кошти спрямують на додрук книжок, щоб повернути їх на полиці книгарень. Докладніше:

<https://suspilne.media/culture/1406494-house-europe-vidiliv-granti-9-vidavnictvam-so-postrazdali-vid-obstriliv-aki-knizki-znovu-zavlatsa-na-polical/>

Як «Культурні сили» допомагають військовим опанувати художнє письмо. – Марина Губіна

У другій половині серпня платформа «Культурні сили» спільно з Українським культурним фондом запустила безоплатний курс письменства – проєкт «Освітній курс для військових авторів», що реалізується в межах конкурсної програми УКФ «Культура під час війни». Його програма складається із 20 випусків і розрахована на десять тижнів: лекції та практичні матеріали виходять щопонеділка та щочетверга на YouTube-каналі Cultural Forces Education. Автором освітнього проєкту став військовий та представник «Культурних сил» В. Ленцев, який ще з 2020 року веде YouTube-канал «Влад Сторітелер» про письменництво та сценаристику. Передусім, цей курс створювався, щоб допомогти ветеранам та чинним військовим опанувати ключові навички творчого письма, аби згодом дописати та видати тексти, засновані на їхньому досвіді. Водночас, прослухати його можуть усі охочі. Докладніше:

<https://sensormedia.com.ua/culture/yak-kulturni-sily-dopomagayut-vijskovym-opanuvaty-hudozhnye-pysmo/>

Музейна справа

У лондонському музеї змінили підписи до експонатів з Києво-Печерської лаври, які помилково пов'язували з росією. – Дарина Рубан

У лондонському музеї Вікторії та Альберта змінено інформацію про предмети з колекції Києво-Печерської лаври. Раніше в музейних підписах їх називали такими, що походять із «російської імперії», а один із предметів – «дарунком імператриці Катерини II». Українці отримали доступ до експозиції та звернули увагу на інформацію біля експонатів. Дослідники перевірили їхнє

походження і встановили, що предмети створили українські майстри для Києво-Печерської лаври, і кошти на їхнє виготовлення надали також українські меценати. Згадка про Катерину II, за словами заступника гендиректора з наукової роботи Національного заповідника «Києво-Печерська лавра» К. Крайнього, стосувалася часу створення предметів, а не їхнього походження чи замовника. Після звернення української сторони музей оновив музейні підписи, аби вони точніше відображали історію експонатів. У Києво-Печерській лаврі хотіли б повернути ці пам'ятки до України після завершення війни. Водночас, за словами Крайнього, наразі цьому перешкоджають юридичні обставини. Він також назвав зміну підписів частиною ширшої роботи з деколонізації музейних колекцій – дослідження походження предметів та повернення їм українського історичного й культурного контексту. Докладніше:

<https://shotam.info/u-londonskomu-muzei-zminyly-pidpysy-do-eksponativ-z-kyievo-pecherskoi-lavry-iaki-pomylykovo-pov-iazuvaly-z-rosiiei/>

Охорона культурної спадщини

До 1 жовтня триває прийом заявок на премію за збереження нематеріальної культурної спадщини. – Валерія Буняк

Премією відзначають фахівців і носіїв традицій, які допомагають виявляти, документувати, зберігати й популяризувати етнокультурну спадщину й регіональні особливості України. Взяти участь у конкурсі можуть фольклористи, етнографи, дослідники, науковці, збирачі-ентузіасты, фольклорні колективи, вокалісти, інструменталісти й танцюристи, майстри-викладачі й керівники дитячих шкіл народних художніх промислів. Докладніше:

<https://detector.media/infospace/article/252618/2026-09-17-do-1-zhovtnya-tryvaie-pryyom-zayavok-na-premiyu-za-zberezhennya-nematerialnoi-kulturnoi-spadshchyny/>

У Дніпрі витягують з-під обвалів вітражі Будинку органної музики. – Ірина Пташка

Порятунок унікальних вітражів В. Данилова став головним завданням після того, як 15 червня Брянська (Миколаївська) церква (Дніпровський будинок органної та камерної музики) зазнала вже третього – найважчого – ворожого обстрілу. Щоб зберегти крихке мистецьке наслідування цієї пам'ятки архітектури національного значення, до роботи долучилися фахівці, молодь та військові. Студенти-реставратори з Києва, Харкова та Дніпра облікували вцілілі фрагменти 22 вітражів першого поверху. Найскладніший демонтаж на висоті взяли на себе спеціалісти Управління з питань охорони культурної спадщини Дніпровської міської ради за вагомої підтримки бійців 25 окремої повітрянодесантної Січеславської бригади. Тепер демонтовані витвори мистецтва готують до перевезення на безпечне зберігання до Дніпровського художнього музею, де вони будуть перебувати під надійною охороною аж до моменту їхнього повного відновлення. Джерело:

<https://ktoday.com.ua/106067/u-dnipri-vytyaguyut-z-pid-obvaliv-vitrazhi-budynku-organnoyi-muzyky/>

На Полтавщині археологи виявили нову курганну групу та невідоме поселення. – Віра Шурмакевич

На Полтавщині дослідники виявили нову курганну групу та раніше невідоме поселення. Там були артефакти від скіфського часу до середньовіччя, зокрема залізний шлак, оплавлений метал та перепалена кераміка. Про це розповів кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник Історико-культурного заповідника «Більськ» Ю. Пуголовок. Докладніше:

<https://shotam.info/na-poltavshchyni-arkheolohy-vyavyly-novu-kurhannu-hrupu-ta-nevidome-poselennia/>

Вчитель ліцею знайшов на березі Дністра кістку мамонта та трипільську кераміку. – Зоряна Яремишин

На березі Дністра знайдено кістку мамонта, кераміку трипільської культури та залишки давньої печі. Знахідки виявив учитель історії Шебутинецького ліцею, фахівець з екологічної освіти Національного природного парку «Хотинський» С. Якубіна. Педагог разом із учнями часто проводить експедиції біля Дністра у пошуках археологічних знахідок. Докладніше:

<https://zaxid.net/kistku-mamonta-ta-davnyu-keramiku-znayshli-na-berezi-dnistra-na-bukovini-n1645953>

Бібліотечна справа. Читання

Про моє одвічне переживання і нещодавнє полегшення, Або що відбувається зі шкільними бібліотеками. – Віктор Круглов

Провідний експерт книговидавничої галузі, генеральний директор видавництва «Ранок» зауважує: «Сьогодні в Україні понад 15 тисяч бібліотек при закладах освіти. Це величезна інфраструктура, яка теоретично могла б стати одним із найпотужніших інструментів залучення дітей до читання в країні. Але проблема в тому, що більшість цих бібліотек десятиліттями практично не оновлювали невідручкові фонди. На полицях досі можуть стояти видання ще з радянських часів, тоді як сучасної української дитячої літератури там майже немає. Особливо важливо пам'ятати, що для близько 40% дітей шкільна бібліотека є одним з основних джерел отримання книжок. Тобто це не абстрактна статистика. Це конкретна дитина, яка заходить до бібліотеки й шукає книжку, яку не може купити додому. І тут виникає просте питання, якщо дитина не може купити книжку, де вона має її взяти?.. За останнє десятиліття український ринок дитячої літератури зробив величезний крок уперед. З'явилися сотні нових авторів, ілюстраторів, серій, перекладів найкращих світових бестселерів. Українські видання беруть участь у міжнародних виставках, отримують нагороди, продаються за кордоном. Але вся ця різноманітність залишається значною мірою невидимою для дитини, яка не має грошей на книгарню, а в бібліотеці бачить старі підручники й вицвілі видання. Трапляється так, що індустрія розвивається, а канал, через який ці книжки мають потрапляти до дітей, залишається практично незмінним десятиліттями. Саме цей системний розрив мене найбільше турбує. Бо яка різниця, скільки

чудових книжок ми видаємо, якщо значна частина дітей просто не має до них доступу? Ринок сам по собі цю проблему не вирішить. Його логіка працює там, де є платоспроможний попит. А дитина з родини, яка змушена економити на всьому, платоспроможним покупцем не є. Але це не означає, що вона має менше право на якісну літературу. Саме тому я багато разів говорив і писав про те, що шкільні бібліотеки можуть і повинні стати культурними хабами для дітей. Проблема дитячого читання не вирішується закликами „читайте більше”. Якщо дитині дати доступ до живої, сучасної, зрозумілої та цікавої літератури, вона сама потягнеться до книжки. Це добре видно, якщо порівняти шкільні бібліотеки з муніципальними. Муніципальні бібліотеки підпорядковані громадам та органам місцевого самоврядування. Якщо громада бачить проблему, вона може провести кампанію, знайти меценатів, закласти кошти в місцевий бюджет, долучити бізнес чи мешканців. Я бачив десятки прикладів, коли активна громада за кілька місяців повністю оновлювала бібліотечний фонд. Шкільна бібліотека перебуває в іншій системі. Вона є частиною освітньої інфраструктури, і можливості оновлювати фонд довгий час були значно обмеженішими. Тут не було ані окремого бюджету, ані чіткого механізму, ані усталеної традиції залучення меценатів. У результаті маємо парадокс: дитина приходить до бібліотеки, але замість місця, де можна знайти сучасну й цікаву їй книжку, часто бачить фонд, який просто стоїть. А потім ми дивуємося, чому діти не читають... Але навіть коли система змінюється повільно, можна починати діяти там, де ти вже маєш можливість щось змінити. Ми запустили ініціативу, яка працює за простою логікою: бібліотекарі самі знаходять частину коштів на нові книжки, а ми подвоюємо цю суму. Якщо школа чи бібліотекарі зібрали 5 тисяч гривень, ми додаємо ще 5 тисяч, відповідно бібліотека отримує книжок уже на 10 тисяч. Чому саме так? Бо нам важливо підтримати активних людей на місцях – тих бібліотекарів, які не сидять і не чекають, а самі шукають можливості, говорять із батьками, громадами, благодійниками... Але останнім часом сталося те, чого я дуже довго чекав. Справа нарешті рушила з мертвої точки. Шкільні бібліотеки почали повертатися в порядок денний держави. МОН працює над їхньою модернізацією в межах Нової української школи: співпрацює з активними бібліотекарями, проводить велике опитування, переглядає нормативну базу, рухається у напрямі фінансування закупівлі книжок. І для мене це, чесно кажучи, величезне полегшення. З'явився і конкретний ресурс, після моєї розмови з віцепрем'єркою було виділено 100 мільйонів гривень на шкільні бібліотеки для 200 шкіл. Але мені особливо важливий не лише сам обсяг фінансування, а принцип його розподілу. 70% книжок бібліотеки отримуватимуть зі сформованого списку, а 30% обиратимуть самі. Тобто держава забезпечує певний базовий рівень і якісний набір літератури, але водночас залишає бібліотекарям можливість сказати: „А ось це потрібно саме нашим дітям”...». Докладніше:

https://lb.ua/blog/victor_kruglov/766914_pro_moie_odvichne_perezhivannya.html

Україна та Велика Британія відкривають новий етап культурного партнерства

У Лондоні віцепрем'єр-міністерка України з гуманітарної політики України – міністерка культури України Т. Бережна та Державний міністр Департаменту цифровізації, культури, медіа та спорту Великої Британії Іан Мюррей підписали Спільну домовленість про утворення Українсько-британської комісії з питань культури. Вона стане платформою для системного розвитку двостороннього культурного співробітництва, обміну досвідом і найкращими практиками, визначення спільних пріоритетів та реалізації культурних проєктів у межах сторічного партнерства між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії. Комісію очолюватимуть представники урядових органів, відповідальних за культурну політику України та Сполученого Королівства. Ключовими членами Комісії з української сторони визначено Державну установу «Український інститут», з британської – Британську Раду. Засідання Комісії планується проводити щорічно, по чергово в Україні та Сполученому Королівстві. Сторони також обговорили подальшу взаємодію у сфері культури та збереження культурної спадщини України. Українська сторона поінформувала британських партнерів про масштаби руйнувань, завданих російською агресією культурній спадщині та культурній інфраструктурі України. Окрему увагу приділили міжнародним культурним проєктам, зокрема експозиції «Sacred Treasures from Kyiv» у Музеї Вікторії та Альберта. Бережна наголосила на важливості безпосередньої співпраці між культурними інституціями двох країн як важливого інструменту збереження та міжнародного представлення української культури. Також під час зустрічі йшлося про розвиток книжкової сфери, перспективні напрями подальшої взаємодії та можливості реалізації спільних проєктів. Окремим напрямом обговорення стала співпраця у сфері інформаційної безпеки, зокрема протидія іноземним інформаційним маніпуляціям та втручанням. Бережна висловила вдячність британській стороні за участь в Альянсі культурної стійкості та внесок до Українського фонду культурної спадщини, а також відзначила важливу роль Британської Ради в Україні у розвитку та зміцненні українсько-британського культурного партнерства. Докладніше:

<https://kultura.rayon.in.ua/news/1102396-ukrayina-ta-velika-britaniia-vidkrivaiut-novii-etap-kulturnogo-partnerstva>

Франція висунула на «Оскар» фільм «Мінотавр» російського режисера Андрія Звягінцева. – Валерія Буняк

Франція обрала фільм російського режисера А. Звягінцева «Мінотавр» про корупцію в росії своїм національним кандидатом на 99-ту премію «Оскар» у категорії «Найкращий міжнародний фільм». Звягінцев емігрував до Франції після початку повномасштабного російського вторгнення в Україну у 2022 році. Фільм «Мінотавр» спільного виробництва Франції, Латвії та Німеччини. У травні стрічці присуджено Гран-прі 79-го Каннського міжнародного

кінофестивалю. Торік Франція висувала фільм іранського режисера Джафара Панахі «Це був лише нещасний випадок». Тоді частина французької кіноіндустрії розкритикувала такий вибір через іноземне походження стрічки й те, що вона була переважно не французькомовною. Франція востаннє здобувала перемогу в категорії «Найкращий міжнародний повнометражний фільм» у 1993 році. Тоді нагороду отримав «Індокитай» Режиса Варньє. Докладніше:

<https://detector.media/infospace/article/252625/2026-09-17-frantsiya-vysunula-na-oskar-film-minotavr-rosiyskogo-rezhysera-andriya-zvyagintseva/>

Музей Ханенків, грузинський хор і путін у памперсі: Кіріл Серебренніков склав колаж світу Параджанова. – Оксана Щур

«Легенду» росіянина Кіріла Серебреннікова – чотиригодинну виставу-колаж за мотивами світу Сергія Параджанова, створену 2024 року, – показали в Берліні в межах фестивалю Kirill & Friends. У ній біографія і фільми Параджанова, вигадані зустрічі та сучасна політика складаються в асоціативний світ – від музею Ханенків і старого Тбілісі до радянських репресій і короля Ліра з упізнаваними рисами путіна. Авторка подивилася виставу і пропонує власний аналіз як самого перформансу, так і контексту, в якому його було створено та показано. Докладніше:

https://lb.ua/culture/2026/09/17/766424_muzey_hanenkiv_gruzinskiy_hor.html
1

У лонгліст Національної книжкової премії США увійшли дві книжки, перекладені з російської. – Оксана Заблоцька

До довгого списку Національної книжкової премії США 2026 року в категорії «Перекладна література» увійшли дві книжки, перекладені з російської мови. Перелік із десяти книжок Національний книжковий фонд США оприлюднив 15 вересня. Йдеться про книжки «My Dreadful Body» Егани Джаббарової та «The Disappearing Act» Марії Степанової. Докладніше:

<https://suspilne.media/culture/1406140-u-longlist-nacionalnoi-knizkovoi-premii-ssa-uvijisli-dvi-knizki-perekladeni-z-rosijskoi/>

Випуск підготував

Зворський А. С.,

головний бібліограф відділу НАУІ

Інформцентру з питань культури та мистецтва;

тел.: 093-415-89-30; електронна адреса: info_nplu@ua.fm